

*„Исторически превратности и събития, които очертават развитието на музейното дело в Белият град и утвърждават Исторически музей – Балчик като стожер в опазването и популяризирането на културно-историческото наследство в Добруджа.“*

***Радостина Енчева и Поликсения Петрова***

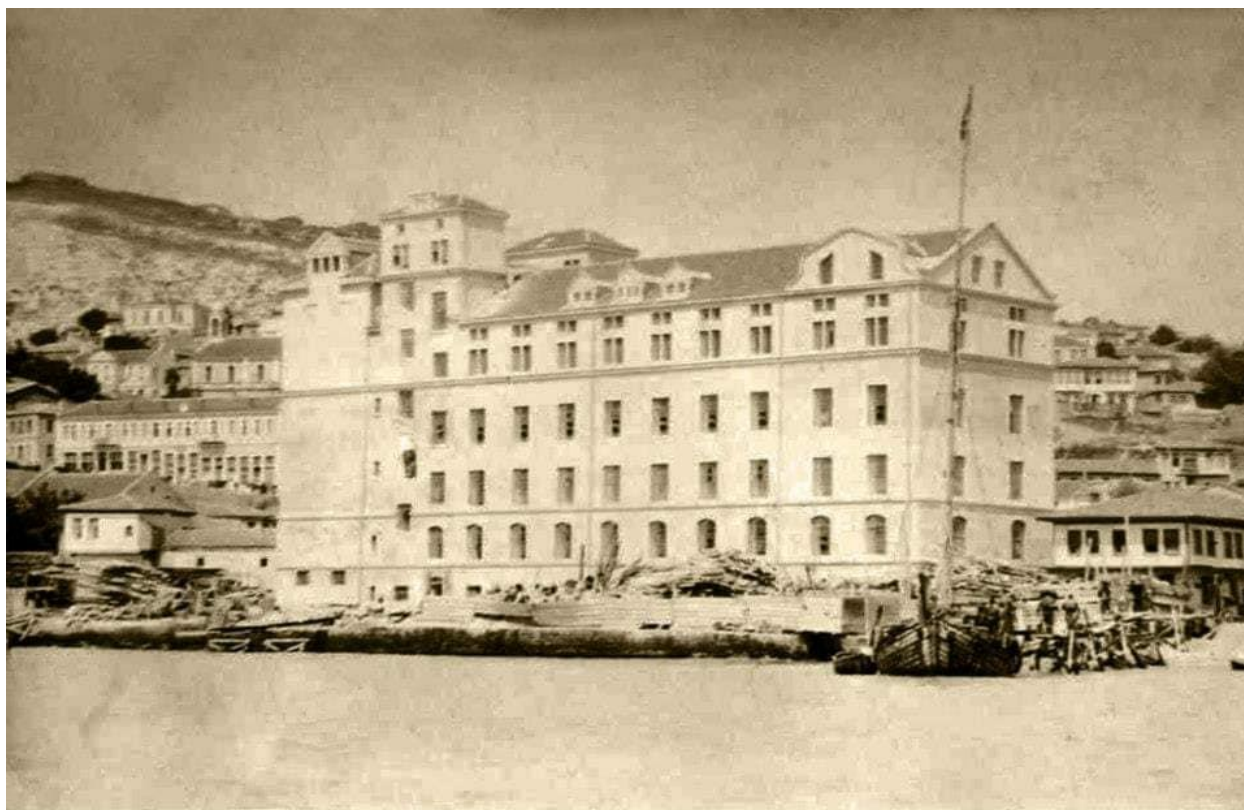
Културно-историческото наследство в неговите материални и духовни измерения е важен фактор за осъзнаване на културната принадлежност, както на всеки отделен човек така и на социалните общности. Културните следи, които очертават трайните и непреходни ценности в културната история, са основата, на която обществото изгражда моделите на своята колективна идентификация. В този смисъл културното наследство на един народ е огледало на неговата културна идентичност, а опазването и зачитането на това наследство, е израз на уважението към самия народ и израз на правото му на място сред останалите народи. Исторически музей – Балчик е един от стожерите на опазването на културното наследство в Добруджа и Северното Черноморие на България. Музейното дело в Белият град съществува в продължение на 60 години, а музеят е естествен приемник на издирванията на местните краеведи и на културните инициативи на българските интелектуалци до средата на ХХ век. Неговата интересна и разнообразна структура, както и богатия му археологически фонд го открояват в национален аспект. Настоящата публикация има за цел да очертае ключовите моменти в развитието на музейното дело в Балчик – от 1907 г. до 80-те години на ХХ век.

Идеята за създаване на български музеи възниква в периода на Българското възраждане. Редица възрожденски дейци съхраняват за поколенията българските старини. През януари 1856 г. в Свищов е учреден първият български музей. След освобождението са въведени поредица от нормативни актове, които дават законово основание за опазването на културните ценности в България. За създаването на местните музеи основна роля изиграват новооткритите археологически дружества и системните археологически разкопки, които се провеждат в страната. През 1901 г. във Варна е основано археологическо дружество, което има за задача да проучва старините в целия Варненски окръг, включително Добрич, Балчик и Каварна. Наред с археологическите разкопки дружеството започва широка кампания сред местното население за издирване и опазване на всички находки. За участието на балчиклии в това начинание дава сведение третия годишен отчет на Варненското археологическо дружество през 1908 г., в който се благодари на 24 дарители от Балчишката околия, които предават на дружеството археологически предмети.<sup>1</sup>

В края на ХІХ и началото на ХХ в. Балчик преживява бурен стопански възход. По това време той се превръща в житния пазар на Южна Добруджа и е нейният най-голям експортен житен пункт, трети в България след Варна и Бургас. Само за една година тук е изградена най-голямата мелница в България, една от най-модерните на Балканския полуостров. Създаването и бележи връх в икономическото развитие на Белия град. (Фиг. 1)

---

<sup>1</sup> Недков, С. "История на музейното дело в България", София 2006, стр. 126



*Фиг. 1 Мелницата в гр. Балчик*

Тя става символ на европейската индустриална култура и на предприемаческия дух на жителите му. Икономическият просперитет е съпътстван от духовен подем. Създава се атмосфера, благоприятстваща културните начинания. В Балчик има две печатници, като в различно време излизат 8 вестника. В навечерието на Балканската война в града, който по онова време наброява около 7000 души, се получават 442 чуждестранни вестника. Това показва високата образованост и езикова култура, която притежават жителите на града. Различни театрални трупи са чести гости на Балчик. Настъпилият културен подем е благоприятна почва, в която се заражда идеята за създаване на музей, като специализиран институт за съхраняване и опазване на археологически находки, материални и духовни ценности, илюстриращи различни етапи от многовековното минало на Балчик.

През 1907 г., при строителна дейност, работници изкопават яма за гасене на вар и случайно попадат на стая с археологически находки.<sup>2</sup> Това дава повод на служител на Варненското археологическо дружество /ВАД/ Захарий Холевич да спре работниците до идването на полицията. Намерени са останки от три човешки трупа, златни украшения, пръстени, обеци, глинени и стъклени съдове. Находките са предадени на кмета на града.<sup>3</sup> С

---

<sup>2</sup> Tafrafi, O. La cite pontique de Dionysopolis, Kali-acra, Cavarnaq Teke et Ecrene. Exploration archeologique de la cote de la mer Noire entre les iaps Kali-acra et Ecrene faite en 1920. Recherches d'histoire. Paris. Librairie orientaliste Paul Geuthner. 1927. p. 72

<sup>3</sup> „Известникъ“, бр.12, Варна, 31 юли 1907 г.

това случайно откритие, на 24 юли 1907 г., започват първите археологически проучвания в град Балчик.<sup>4</sup>



*Фиг. 2 Хирургически инструменти на лекар жрец от II в.сл.Хр*

Три дни по-късно, по покана на балчишкия кмет Ст. Задгорски, Карел Шкорпил взема участие в проучването. Карел Шкорпил е чешко-български археолог и музеен деец, академик на БАН (1918), един от основателите на Варненското археологическо дружество, създател (заедно с братята си Херман и Владислав) на българската археологическа наука и музейно дело.

Откритите находки свидетелстват за гробница на римски лекар. Този значим античен паметник, илюстриращ богатата материална култура на Балчик през античността, подтиква местното ръководство към реализиране на идеята за създаване на музей. Инвентарът на гробницата включва и хирургически инструменти, които свидетелстват за извършването на хирургически операции в античния град през II в. сл. Хр. Сама по себе си тази находка няма аналог в България. (Фиг. 2)

В продължение на две години археологическите находки от проучването се съхраняват в третокласното училище и в касата на общината. През това време ВАД прави на няколко пъти постъпки пред балчишката община и околийския началник за предаването на

---

<sup>4</sup> в. „Селски куриер“ Година V, бр.26 от 26.07.1907 г.

въпросните паметници във Варненския музей. Случаят е отнесен и до министъра на Просвещението, тъй като съгласно устава на дружеството последното се грижи за събирането и опазването на старините на окръга. Отказвайки да предаде находките, в писмо до ВАД от 10.07.1908 г., балчишкият околийски началник се позовава на обстоятелството, че кметът Задгорски възнамерява да се уреди музей в Балчик. Извършените археологически проучвания събуждат интереса на балчиклии към изследване на миналото, към събиране на културни паметници и документални свидетелства за историята на родния им град.

По решение на Варненското археологическо дружество Х. Шкорпил и Б. Райнов са натоварени да изнесат сказки в Балчик. Това се случва в салона на училище „Хр. Ботев“ пред отбрана публика. Там е разпространено кратко научно изследване за историята на града, написано от братя Шкорпил.<sup>5</sup> То е публикувано в том V на „Известия на ВАД-1912 г.“ и засяга въпроси свързани с историята на Балчик в хронологичен ред от основаването на града по времето на Великата гръцка колонизация до средата на XIX в. Тази публикация документира резултатите от първото археологическо проучване на територията на Балчик.

През 1912 г. е взето решение да се открие клон на ВАД в Балчик и да се изготви правилник за неговата работа. Според историята на музейното дело в България, това нарежда балчиклии между първенците в музейното дело у нас. Въпреки усилията и огромното желание за създаване на самостоятелен музей, артефактите от гробницата са взети от Варненското археологическо дружество и стават част от неговата експозиция.

Историческите превратности и последвалите национални крушения правят трудно осъществими всякакви културни начинания. Две седмици след началото на Междусъюзническата война от 1913 г., България изпада във военна безизходица. Докато основните ѝ сили воюват в Македония срещу сърби и гърци, от север в страната нахлуват румънски войски, които почти достигат София, а от югоизток – османски. На 5 юли правителството на Васил Радославов обявява, че е съгласно да отстъпи на Румъния Южна Добруджа и иска примирие. Взема се решение да се отстъпи на Румъния българската територия на североизток от линията Тутракан – Балчик.<sup>6</sup> На 28 юли е подписан окончателният Договор за мир между България, от една страна, и Гърция, Черна гора, Румъния и Сърбия от друга, наречен Букурещки мирен договор. Той оформя юридически първата национална катастрофа, сполетяла България в резултат на Втората балканска война. България е принудена да отстъпи своята житница, 7 500 кв. км площ с население от около 300 000 души.<sup>7</sup> Балчик попада в пределите на северната ни съседка. В градовете се настаняват, освен чиновническия, още многочислен персонал на полицията и държавната сигурност, на управленията на жандармерията и жандармерийски поделения, на съдилища, банки, търговски агенции и др.<sup>8</sup> За да затвърди властта си в Балчик, румънската кралица

---

<sup>5</sup> ”Куриер“, бр.12, Година X от 8.06.1912 г.

<sup>6</sup> Кузманова, А, Годоров, П., Попов, Ж., Нягулов, Б., Пенчиков, К., Милачков, В., История на Добруджа, т. IV, В. Гърново, 2007, с. 178

<sup>7</sup> Пак там, с. 178

<sup>8</sup> Пак там, с. 180

построява лятна резиденция на брега на морето. Белият град се превръща в културен център за румънския елит.

**През лятото на 1937 г. е създаден първият музей-галерия в Южна Добруджа** по инициатива на Елиза Братиану – съпруга на бившия министър-председател на Румъния Йон Братиану. Дейно участие в реализацията на музея взема и кметът на града Г. Фотину. По косвени данни можем да съдим, че към инициативата е съпричастен и Димитър Желев - директор на частната българска прогимназия в Балчик.<sup>9</sup> (Фиг. 3)



*Фиг. 3 Първия музей-галерия в Южна Добруджа*

По предварителен план за уреждането на музея са предвидени зала за галерия с картини на известни художници, рисували живописния Балчик, зала за антични творби и археологически открития и зала за етнографски музей. На партера са предвидени кафене и ресторант с красива тераса и няколко малки помещения запазени за туристическо бюро, морски клуб и ателиета за художници. Експозицията е разположена в красива сграда на брега на морето.<sup>10</sup> Тя съдържа интересни колекции и сбирки, част от които са 55 живописни творби, редки старопечатни издания, няколко антични статуи /една от тях е торс на бог Дионис/, както и мраморни глави, епиграфски паметници и монети.

В края на 30-те години на XX в. в Балчик е открита още една музейна сбирка в лятната кралска резиденция /Двореца/. В нея са представени няколко колекции от етнографски материали, оръжие – хладно и огнестрелно, художествена сбирка – картини.<sup>11</sup>

През 1940 г., след Крайовската спогодба и връщането на Южна Добруджа в пределите на България, експонатите от музея в Балчик са натоварени на парахода „Ойтус“ и отнесени в Румъния. От исторически сведения разбираме, че румънците отнасят със себе си стари монети, антични статуетки и фрагменти от исторически паметници подарени от жители на

---

<sup>9</sup> сп. „Будител”, окт.-дек.2013, стр. 41

<sup>10</sup> Пак там, стр. 42

<sup>11</sup> Недков, С., „История на музейното дело в България”, София 2006, стр. 212; Петър Тодоров, Косьо Пенчиков, „Извори за историята на град Балчик 1878 – 1941г.“, 2003 г. Варна, „Протоколи, сведения и мнения за щети върху обществени имоти в Балчик, нанесени при евакуацията на румънските власти през 1940 г.“, стр 183.

Балчик за музея. Единственото, което остава е статуя от българския скулптор Борис Караджов.<sup>12</sup>

Румъните откъсват завинаги една важна страница от древния летопис на града, оставяйки дълбока празнина в неговата историческа памет. Похищението на археологическите паметници лишава поколенията от ценна информация за най-ранното минало на добруджанския край.

Липсата на музей се оказва твърде осезаема. Една година по-късно на страниците на в-к „Подем“, излизащ в Силистра, се отправя призив към всички българи: „да дадат подкрепата си за възстановяване на единствения добруджански музей в гр. Балчик. Всяка една археологическа вещ, картини, монети, статуи или документи и икони, които напомнят за далечното или близко минало от робството на Добруджа представляват интерес за музея...“<sup>13</sup>

С връщането на Южна Добруджа на България обективно се създават по-добри предпоставки за развитието на областта, отколкото е имало през предшестващия период на румънско господство. В такъв оптимистичен дух е пропагандата на политици, общественици и журналисти, с чиито изявления и статии се пълнят страниците на централния и на местния периодичен печат. Много скоро обаче става ясно, че обещанията и надеждите не са сигурни поради бързото нарастване на неблагоприятните тенденции в развитието на България при условията на започналата Втора световна война.<sup>14</sup> Тя слага своя отпечатък върху икономическата обстановка в страната. Настъпилите обществени промени довеждат до съществени изменения и в областта на музейното дело.<sup>15</sup> През 30 –те години на ХХ в. на много места в страната се създават фондове за изграждане на музейни сгради към местните читалища или археологически дружества. Войната и там слага своя негативен отпечатък, макар пряко да няма бомбардировки, както в столицата. Икономическата обстановка и огромната инфлация стопяват тези фондове.

Резкият политически обрат в развитието на страната след 9 септември 1944 г. слага своя отпечатък и върху музейната мрежа. Макар и поставени на втори план в реформените концепции на комунистическите управници, музеите претърпяват съществени промени – кадрови и управленски до към края на 40-те години, а през първата половина на 50-те години съдържателни и структурни. Отчитайки въздействия потенциал на експозициите и на движимите културни ценности, ръководителите на "културния фронт" 115 създават условия за продължаване работата на съществуващите музеи с тенденция за увеличаване броя им и за експониране на паметни места в селища, където те преди това не са съществували. От

---

<sup>12</sup> Петър Тодоров, Косьо Пенчиков, „Извори за историята на град Балчик 1878 – 1941г.“, 2003 г. Варна, „Протоколи, сведения и мнения за щети върху обществени имоти в Балчик, нанесени при евакуацията на румънските власти през 1940 г.“, стр 183

<sup>13</sup> сп. „Будител“, окт-дек. 2013, стр. 44

<sup>14</sup> Кузманова, А, Тодоров, П., Попов, Ж., Нягулов, Б., Пенчиков, К., Милачков, В., История на Добруджа, т.IV, Велико Търново, 2007, с. 565

<sup>15</sup> Кисьов, И., „Музейното дело в България. Документална хроника (1945-1990)“, С., 2004.

1952 г. начева масирана кампания за пълно подчиняване на този сегмент от културната среда на постулатите на комунистическата идеология или както е отбелязано в един официален доклад от това време: "Музеите у нас трябва по план да се превърнат в истински нагледни школи за усвояване на марксистко-ленинското учение за развитието на обществото и природата".<sup>16</sup>

Независимо от изключително трудните условия за развитието на музейното дело в България, постепенно започва одържавяване на най-големите читалищни музеи. Това допринася за тяхното стабилизиране като културни институти в провинцията. Редовната държавна издръжка, на която те се базират им дава възможност за системна събирателска работа, обработка на фондовете и създаването на нови експозиции. От началото на 50-те години на XX в. започва постепенното изграждане на музейната мрежа в България.<sup>17</sup>

Разкриването на много нови музеи и привличането на работа на млади музейни уредници, без специализирано образование, предизвиква необходимостта от провеждането на курсове по музейно дело. През юни 1952 г. се организира първият учебен курс за музейните работници от краеведските музеи в страната.<sup>18</sup> Музейната мрежа покрива цялата страна, включително и най-отдалечените и погранични селища. През 1956 г. държавните музеи наброяват 98, през 1966 г. – 136, през 1972 г. – 171, през 2002 г. – 220.<sup>19</sup>

Броят на музейните сбирки в България през различните периоди от развитието на музейното дело не е уточнен, тъй като източниците дават противоречиви сведения. Сбирките се разкриват главно към читалища, училища, промишлени предприятия, църкви и манастири. Преобладават общоисторическите, краеведските сбирки, в които се представя историята на селището и региона. Съществуват и по-тясно специализирани сбирки, които показват етнографското богатство на района, местните археологически паметници или природни забележителности. Музейните сбирки прерастват в градски музеи или галерии.<sup>20</sup> Макар и привидно повърхностна, трансформацията на музеите от културни в идеологически учреждения засяга дълбоко устоите на всички основни прояви, поставяйки акцент върху пропагандирането на идеологически клишета и върху популяризирането на официозни тези за историята и културата.<sup>21</sup>

В края на 50-те години на XX в. в балчишкото общество възниква желание за създаване на музейна сбирка, което е продиктувано от необходимостта да се съхрани и популяризира историческото наследство на града. През 1959 г. е създаден комитет по организирането на музейната сбирка. По същото време се описват и картотекират крепостни стени, църкви, параклиси, чешми и др. Сградата, в която ще се помещава музейната сбирка е тази на читалище „Отец Паисий”. Сътрудници започват да събират исторически артефакти, които

---

<sup>16</sup> Бонева, В., Музейната мрежа в България, София, 2014, с. 121

<sup>17</sup> Недков, С., „История на музейното дело в България“, София 2006, стр. 235 – 239

<sup>18</sup> ЦДА, ф.143, оп. 8, а.е. 244, л.41- 42

<sup>19</sup> „Статистически годишник на България.” С., 2003 г., стр.424

<sup>20</sup> Недков, С., „История на музейното дело в България“, София 2006 г. стр. 268

<sup>21</sup> Бонева, В., Музейната мрежа в България, София, 2014, с. 121

да обогатят музейната сбирка. Има предложение да бъдат поискани от музея във Варна всички находки, открити при разкопки в Балчик. На 4 май 1960 г. се извършва приемане – предаване на музейна сбирка на почивна станция „Двореца“ – Балчик, съгласно писмо от април 1960 г. на Министерство на просветата и културата – София. Към сбирката на читалището са прибавени и материали от сбирката на училище „Кирил и Методий”.<sup>22</sup>

**На 20 октомври 1961 г., по инициатива на Градското народно читалище „Паисий Хилендарски”, в сградата на читалището, се учредява историко-археологическа музейна сбирка.**<sup>23</sup> Основоположници на първата експозиция на Исторически музей - Балчик са Клара и Петко Петкови. Дейността по събиране и систематизиране на сбирката е в продължение на около две години.<sup>24</sup> Експозицията е разположена в сграда, построена през 1907 г. по проект на австрийски архитект за общинско и околийско управление. През 1928 г. е извършена реконструкция на фасадата по проект на румънския архитект Хенриета Делавранча – Жибури. От 1959 до 1965 г. сградата е използвана за читалище и градска библиотека. Експозицията в първия си вариант показва историята на града от древността до 1944 г.

Успоредно с работата по музейната сбирка, Клара Петкова започва събирането на художествени творби, заедно с художника Никола М. Даскалов. Тя подготвя експозиционна зала за картинна галерия.<sup>25</sup> Фондът на галерията поставя своето начало с дарение на 76 произведения живопис, скулптура и графика на български художници от Националната художествена галерия. Това са творби на Владимир Димитров – Майстора, Дечко Узунов, Иван Христов, Петко Абаджиев, Светлин Русев и др.<sup>26</sup> През 1969 г. към музея в същата сграда, на втория етаж е открита и Художествената галерия, с експозицията „Балчик и морето“. Особен принос за това имат и даренията на балчишката общественост. Първоначално галерията разполага с 13 картини от румънски, 12 от български художници и 14 графични творби.

**Трансформирането на музейната сбирка в държавен музей се извършва на 4 април 1969 г.** Няколко месеца по-късно, на 1 септември същата година, към музеят е назначен за археолог и завеждащ музей Марин Димитров, а на 1 януари 1970 г. Клара Петкова – за уредник към Художествената галерия.

**През есента на 1979 г., в отделна сграда на ул. ”Черно море”, към Исторически музей – Балчик, е създадена единствената по рода си в България Галерия на българската карикатура.** (Фиг. 4) Тя събира във фонда си творби на известни български и чуждестранни карикатуристи като Теньо Пиндарев, Асен Грозев, Любо Маринов, Хералд

---

<sup>22</sup> ДА- Добрич, ф. 874, оп. 1, а.е. 51, л. 1-10

<sup>23</sup> Научен архив на Исторически музей-Балчик, СФНИД – 13

<sup>24</sup> в. „Добруджанска трибуна”, „Потомка на родолюбци”, Петрушка Костова, бр. 57, 14 май 1977 г.

<sup>25</sup> в. „Устрем” от 25.02.1965 г. бр. 7 и от 21.07.1965 г. бр. 24 /ДА- Добрич, ф. 830, оп.1, а.е. 145, л.1-4

<sup>26</sup> Архив ИМ – Балчик, ПД-04-01 „Тематико-експозиционен план 2008“, д-р В. Василчина, д-р Н. Бошев

Кречмар и др. Галерията на карикатурата просъществува до 1987 г., а колекцията и става част от фонда на новооткритата художествена галерия.<sup>27</sup>



Фиг. 4 Галерия на българската карикатура

За да популяризират работата в музея и историята на Балчик, във в. „Устрем“ и градския радиовъзел, с рубриката „Балчик през вековете“, започват да излизат различни публикации. Работи се и организационно по структурата на музея. За съжаление, в началото на своето съществуване, музеят разполага само с две щатни бройки. Те не са достатъчни, за да бъде извършена мащабна събирателска дейност, затова са наети сътрудници, които полагат доброволен труд. Въпреки липсата на кадри, първата промяна и обогатяване на експозицията от 1961 г. е направена през 1970 г. По същото време започват и посещения в галерията на чуждестранни художници от СССР, Полша, ГДР, ГФР, Великобритания, Холандия, Унгария и Румъния.<sup>28</sup> За разлика от първите години от създаването си, през 1980 г. в градският музей вече работят няколко човека на щат.

През 80-те години дейността на музеят се разраства. Правят се научни изследвания, а популяризирането на историята на града става все по-голямо. Разбира се, това се осъществява и благодарение на държавната политика в страната, която е насочена към подпомагане на музейното дело. За да се подобри работата по разкриване и опазване на националните културни ценности и да се улесни работата на Комитета по култура, Българската академия на науките, Министерство на народната просвета, Главното управление на архивите при Министерски съвет и други институти, е създадена Държавно

<sup>27</sup> в. „Устрем“, 1980 г.

<sup>28</sup> ДА- Добрич, ф. 1224, оп. 2, а.е. 1338, л. 1-4, 18-28, 52-56

– обществена организация „Фонд 13 века България“. Основните задачи на фонда са: да работи за възраждане, регулиране и разширяване на дарителско движение в България; да създаде временни звена със свой щат в страната за организиране на дарителски мероприятия и стопански дейности в съответствие с целите на организацията; да организира и осъществява управлението на фонда и дарителството в цялата страна; да състави план за изразходването на даренията.<sup>29</sup>

Във връзка с 1300-годишнината от основаването на българската държава в страната се реставрират много сгради и обекти от местно и национално значение. Реставрират се възрожденски обекти и паметници на културата в Балчик. Открива се възрожденски комплекс в квартал „Гемеджи“, взаимно училище, реставрирани са църквите „Свети Николай Чудотворец“ и „Свети Константин и Елена“. На мястото на разрушена сграда е изградена етнографска къща, в която е уредена експозицията „Градски бит“. По това време става възможно откриването на Художествена галерия, която да съхранява богатия фонд от картини. В същото време се изграждат ателиета на художници в близост до морето.<sup>30</sup>

Важна роля за обогатяването на музейните фондове имат дарители от Балчик. Значителни дарения постъпват във фонда на художествения отдел. Предадени са 94 акварела от художника Цветан Добрев, 10 картини живопис от Никола Даскалов. Най-значително дарение е направено от Иван Чернев – цялата си самостоятелна изложба от карикатури. Принос за обогатяване на художествения фонд имат и различни индустриални предприятия в града. Всяка година, през седмицата на музеите и паметниците на културата, между 18 и 24 май, се чества Деня на дарителя.<sup>31</sup>

През 1985 г. в събирателската дейност на музея участват т.нар. експедиционни отряди от училищата „Кирил и Методий“ и „Антим I“, които със своята изследователска дейност достигат до много ветерани, участници във Втората световна война. От проведените анкети и разговори към фонда на музея са добавени ценни документи, спомени, снимки, медали, ордени и др. Непредубеденият прочит на статистическите данни и на съдържателните аспекти на работата на българските музеи към края на 80-те години на XX век показва, че в края на епохата на държавния социализъм съществува една разнообразна и добре развита музейна мрежа, включваща над 200 институции, сред които и богати музеи с национално значение.<sup>32</sup> Благодарение на „Фонд 13 века България“, във фондовете на Исторически музей – Балчик, са събрани музейни експонати, които са достатъчни за обособяването на отделите в самостоятелни сгради: Художествена галерия, Етнографска къща и Взаимно училище. В сградата на Историческия музей остават експонати от археологическите проучвания в града, както и документи, представящи новата и най-новата история на Балчик. През 1980

---

<sup>29</sup> Сборник нормативни актове на ДОО „Фонд 13 века България“, София 1983; Постановление №40 от 16 юли 1980 г., Обн. ДВ, бр. 60 от 1980 г.

<sup>30</sup> Сивкова, Ц. „Кметовете и управлението на Балчик в периода 1878- 2015г.“; ДА – Добрич, фонд 102, опис 5, а.е.10, лист 2, 4, 70-72, 388; ДА Добрич, фонд 102, опис 6, а.е.51, лист 130,146

<sup>31</sup> Архив ИМ – Балчик, СФНИД – 09

<sup>32</sup> Бонева, В., Музейната мрежа в България, С., 2014, с. 125

г. отделите, които функционират към Градски исторически музей са: „Археология”, „Етнография”, „Възраждане”, „Револуционно движение”, „Художествена галерия”, „Галерия на българската карикатура”.

Исторически музей – Балчик е културен институт, чиято цел е да събира, съхранява и популяризира българската култура и културни ценности в региона. Във фондовете на музея, Етнографската къща, Взаимното училище и Художествената галерия се съхраняват десетки хиляди движими културни ценности, които разкриват хилядолетната история на Балчик. В постоянните и временни експозиции е представено културното богатство на Белият град. През 2008 г. се правят основни ремонтни дейности на сградите, както и на експозиционните зали. Музеят придобива нов облик и има нов прочит. За Исторически музей – Балчик започва нова епоха на развитие. Открит е „Храмът на Понтийската майка – Кибела от Дионисополис“, който е едно от най-значимите археологически открития в България, а находките му обогатяват неизмеримо културното наследство на страната ни.

Художествената галерия се превръща в място, което събира различни художници, музиканти, артисти, млади творци, ученици и деца от различни сфери на изкуството. Тя е домакин на многобройни фестивали, пленери и изложби в Белия град, на литературни срещи, концерти, лекции, презентации, уъркшопове и работилници. В Етнографската къща ежегодно се организират изложби, концерти, театър на открито, демонстрации на стари занаяти, провеждат се музейни открити уроци, интерактивни занимателни игри, благотворителни базари и изложения, възстановки на празници от народния календар. Така музеят се превръща в място, където традицията може „да се види, пипне и усети“, защото оживява.

Огромно влияние върху работата на музея оказва и световната пандемия, породена от вируса SARS-CoV-2 през 2020 г. Исторически музей – Балчик не прекъсна връзката си с публиките. Екипът преосмисли начините и подхода на музейната работа в една дигитална епоха и създаде успешни продукти. Кризисната ситуация доведе до целенасочени мерки, чието своевременно и ефективно изпълнение се оказва от ключово значение за запазване и увеличаване на интереса към ИМ – Балчик. Онлайн пространството се превърна в основно разширяващо поле на много от музейните дейности, включително и създаването на нов тип публики.

В началото на XXI век музеят придобива нов и съвременен облик. Исторически музей – Балчик освен учреждение, което събира, съхранява, опазва и популяризира културни ценности, насочи вниманието си към дейности, свързани с образованието. В този контекст той изгради нови политики с цел да разшири своите практики, както и да удовлетвори образователните потребности на обществото. Екипът на музея създаде свои образователни програми, насочени към различни възрастови групи. Тази промяна доведе до внедряването на нови иновативни методи, които значително ускоряват процесите на интеграция.

Днес, от позицията на съвремието, музеят в Балчик се стреми да бъде обединител между традиционните структури и иновативните методи от сферата на технологиите. Запазването на културното наследство и предаването му на новите поколения е тема, която е неизменна част от развитието на Исторически музей – Балчик.

Исторически музей - Балчик  
Радостина Енчева – Директор  
Поликсения Петрова – Уредник „Нова и най-нова история“

e-mail: [museum\\_balchik@abv.bg](mailto:museum_balchik@abv.bg)  
[www.balchikmuseum.bg](http://www.balchikmuseum.bg)

*Обектите към Исторически музей – Балчик*



*Исторически музей – Балчик*



*Художествена галерия*



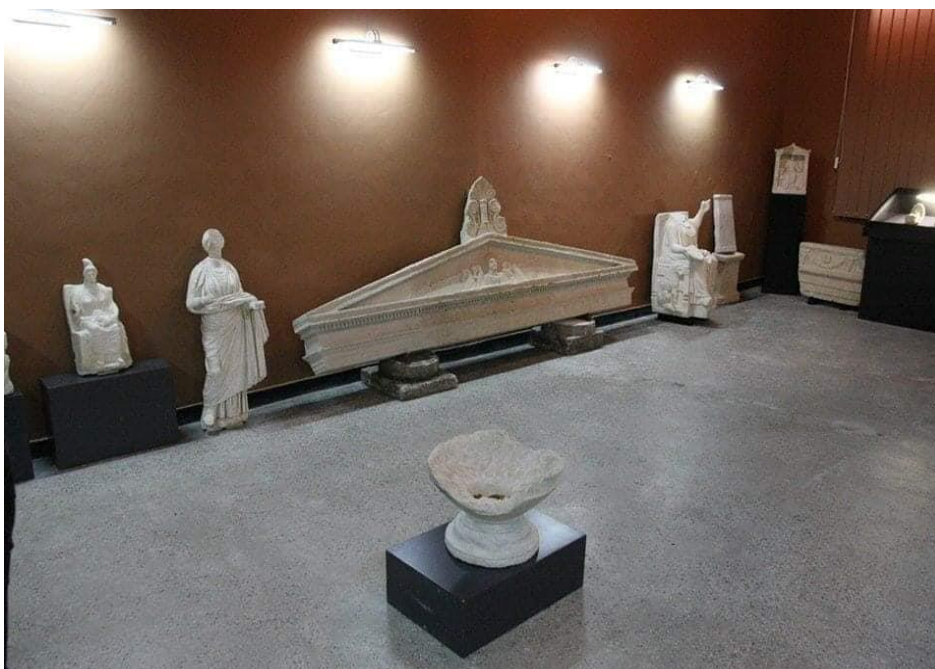
*Взаимно училище*



*Етнографска къща*



*Теке „Ак Язълъ Баба“, с. Оброчице*



*Артефакти от Храма на „Кибела“, намиращи се в 3-та зала на ИМ – Балчик*